
**ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
„ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“**

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Гошо Кирилов Петков

Директор на Институт за научни изследвания и обучение
на докторанти при Университет по библиотекознание
и информационни технологии

за дисертационния труд
на Зорница Валентинова Маркова

на тема

**ЕМОЦИОНАЛНАТА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ
И МОТИВАЦИЯТА ЗА УЧЕНЕ НА СТУДЕНТИ
КАТО ДЕТЕРМИНАНТИ ПРИ ИЗБОРА НА ПРОФЕСИЯ**

за получаване на образователната и научна степен
„ДОКТОР“ в професионално направление 3.2. Психология,
докторска програма „Педагогическа и възрастова
психология“

София * 2023

Рецензията е възложена по решение на Научно жури, определено със Заповед на Ректора на Варненския свободен университет. За изготвянето и ми бяха предоставени дисертационен труд, автореферат и публикации на докторантката, както и изискванията за рецензия, съгласно нормативната база на ВСУ. Научни ръководители на докторантката са проф. д.пс.н. Галя Тодорова Герчева и доц. д-р Ваня Господинова Христова.

* * *

Развитието на индивида в юношеския период на социализацията му е ключово за бъдещия му живот. Това е периодът в който подрастващите се срещат с различни източници на информация, изграждат адекватни на етапа в който функционират норми на социални отношения и взаимодействия със средата, формират социална позиция, която е в основата на гражданското им присъствие, започват изграждането на жизнени планове и формирането на житейски цели. В един момент те се озовават на студентската скамейка. Започва вглеждане в близкото и по-далечното бъдеще. Един от образите, който се формира и който до голяма степен очертава посоката на бъдещото развитие е професията в която индивидът предпочита да се реализира. Разбира се, че различни фактори влияят върху този процес и не е без значение кои от тях подрастващите отразяват и чие присъствие и участие в процеса на превръщането на вродената потенция *homo sapiens* в реална жизнена сила се оказва ключово в развитието им.

Предложените от авторката на настоящия дисертационен труд фактори, а именно смоционална интелигентност и мотивация за учене не са за пренебрегване. Нещо повече, много често те се оказват ключови при избора на професия, който студентът прави. Ето защо намирам темата, която Зорница Маркова ни предлага за дисертабилна, а би могло да бъде

наречена „вечна“ и неизчерпаема, доколкото както емоционалната интелигентност, така и мотивацията са динамични структури, които следват развитието на обществените отношения и опитите на индивида да се нагажда към тях.

Казаното дотук по безспорен начин определя дисертационната разработка като актуална и съответстваща на социалната поръчка. Очевидно, важността и актуалността на третирания в дисертационния труд проблем не се нуждае от допълнителна аргументация. Поставянето му в центъра на дисертационната разработка предизвиква внимание, вдъхва респект и заслужава подкрепа. Още повече, че научният труд който обсъждаме показва успешното изпълнение на замисления от докторантката проект.

За предмет на своето изследване Зорница Маркова е посочила емоционалната интелигентност, академичната мотивация на студентите и мотивите за избор на кариерен път и си е поставила за цел „да провери на емпирично равнище как емоционалната интелигентност, разглеждана като личностна черта и мотивацията за учене на младите хора са свързани и влияят върху нагласите им при избора на професионална ориентация в българската социокултурна среда“.

В преследване на изследователската си цел докторантката е решила следните научни задачи:

1. Разработила е Въпросник „Мотиви за избор на професия“, измерващ влиянието на факторите при избора на университетска специалност и е проверила психометричните и качества.
2. Установила е описателните характеристики на използвания инструментариум.
3. Оценила е взаимовръзката и влиянието на емоционалната интелигентност върху академичната мотивация, както и взаимовръзката

между емоционалната Аз-ефективност и факторите (вътрешни, външни отрицателни и външни положителни) за избор на професия.

4. Изследвала е влиянието на емоционалната интелигентност и академичната мотивация върху мотивите за избор на професия, интерпретирани като зависима променлива.

5. Проучила е индиректните ефекти на мотивацията за учене върху избора на професия/специалност с медиатор емоционалната интелигентност.

6. Изследвала е индивидуалните различия по отношение на емоционалната интелигентност, избора на професия и мотивацията за учене.

7. Формулирала е изводи и препоръки, приложими в психологическата, училищната и социалната практики, както и в институциите за кариерно обучение.

Авторката разработва изследователския проблем при допускането, че съчетаването на емоционалната интелигентност и мотивирането на студентите за учене създава рационалната възможност и е основа за правилно професионално развитие и разкриване на творческите възможности на младежите. Общата хипотеза тя декомпозира в пет работни хипотези, които обсъжда в теоретичния модел и проверява емпирично.

Прави добро впечатление фактът, че авторката е посочила някои ограничения, произтичащи от лимитираните времеви и ресурсни възможности на всяко индивидуално научно усилие, каквото е разработването на дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „доктор“. Ограниченията се отнасят до размера на извадката и обхватата на гнездата в които е проведено емпиричното изследване. Това естествено прави невъзможно генерализирането на

изводите от анализа на данните, но емпиричните потвърждения на теоретичните постановки все пак очертават определени тенденции в изследвания процес.

Проблемите, заявени от докторантката като дисертабилни и нуждаещи се от задълбочен анализ са изследвани и представени професионално. От текста става ясно, че Зорница Маркова отлично познава актуалната литература по проблематиката, съвременното и състояние и интерпретация.

На 190 страници в увод и три глави авторката успява да представи своята теза и да ни убеди в правотата си. Разгледала е същността, смисъла и функцията на емоционалната интелигентност и на мотивационния процес, връзката между тях, както и ефектите от влиянието им върху мотивацията. Означената като четвърта глава може да мине под рубриката „Заключение“, съдържащо обобщения, изводи и препоръки.

В собственото си емпирично изследване в трета глава, на основата на теоретичния модел, развит в първа и втора глава и изведените емпирични индикатори, Зорница Маркова представя методиката на изследването, анализира и интерпретира получените резултати. Тук проличава методическата подготовка на докторантката. Тя е приложила инструментариум, който изцяло се вписва в замисъла, подчинен е на методологията и е с доказани психометрични качества.

Заявените претенции за получените приноси, седем на брой, са напълно обосновани, доколкото те непосредствено произтичат от анализите, а резултатите от дисертационния труд несъмнено обогатяват съществуващите знания по изследвания проблем и освен това, могат да намерят директно приложение в практиката.

Изследването допринася за по-задълбоченото разбиране на същността на мотивационния процес в конкретното му проявление.

Доказано е, че процесите на мотивиране директно участват при избора на професия, а емоционалната интелигентност медиира този процес.

Направените проекции за бъдещо прилагане на някои от постиженията в дисертационния труд изглеждат съвсем логично и в съответствие с изводите от анализите, приложими са на фона на очертаващите се тенденции в развитието на обществените отношения и все по-ясното осъзнаване на необходимостта от въвеждане на съвременни подходи в мотивацията на студентите за тяхното личностно израстване.

Рецензирианият дисертационен труд представя авторката като компетентен и професионално добре подгoten учен и практик, макар и в началото на кариерата.

Авторефератът точно и вярно отразява най-важните аспекти на дисертационното изследване, а справката за приносите съдържа реалните научни постижения на докторантката, чиято обосновка намираме в текста на дисертационния труд. Списъкът, съдържащ публикациите показва, че постиженията на докторантката са своевременно и публично оповестени и до тях е имала достъп широката научна общественост.

Използваната в разработката литература е актуална и дава достатъчно основание да се смята, че благодарение на критичното и осмисляне Зорница Маркова си е създала реалистична представа за съвременното състояние на изследвания проблем. Източниците са цитирани коректно, в съответствие с възприетите стандарти.

В рамките на моята компетентност твърдя, че не открих текстове, неправомерно заимствани от чужди автори, които могат да се определят като плагиатство. Освен това, за времето на работа върху дисертационния труд не съм получавал сигнали за такова.

Справката за наукометричните показатели показва, че Зорница Маркова притежава изискуемите по закон минимални национални

изисквания за образователната и научна степен „доктор“.

От дисертационното изследване проличава отличната теоретична и методологическа подготовка на докторантката, овладяла технологията на научното изследване на равнище, косто и дава възможност да планира и провежда самостоятелни експериментални изследвания и в други области на научното знание. Това удовлетворява образователните аспекти на степента, за която тя претендира.

Въз основа на положителните ми оценки за дисертационното изследване, убедено предлагам на членовете на научното жури да гласуват за даване на **Зорница Валентинова Маркова** образователната и научна степен "Доктор" в професионално направление 3.2. Психология по докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“.

Рецензент:

Проф. Г. Петков, д.н.

12 април 2023 г.
Гр. София